

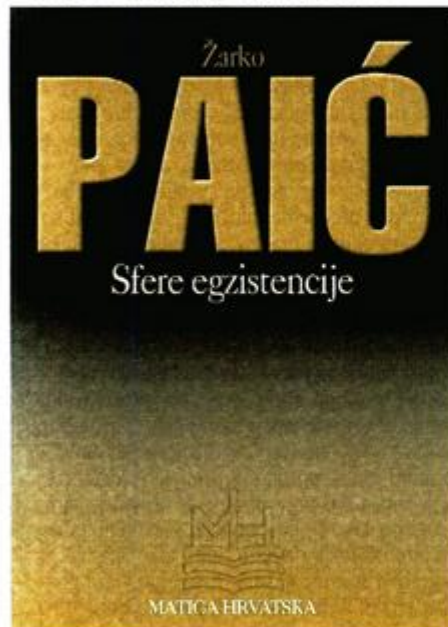
KNJIGE

Piše: Delimir REŠICKI

ŽARKO PAIĆ

Sfere egzistencije

Matica hrvatska, Zagreb, 2017.

Paić nam vraća u naš misaoni obzor jednoga i te kako bitnoga filozofa...

ŠTO JE OSTALO OD KIERKEGAARDA?

Teško je ikome dobrih namjera i s bar malo zdravoga razuma shvatiti kako i zašto hrvatska (medijska, kulturnjačka, filozofska, umjetnička itd.) javnost uporno i potpuno neinteligentno i palanački ignorira i prešućuje sjajne knjige Žarka Paića. Puno je mogućih, podjednako priguljivih koliko i zlobnih "odgovora".

Prvi je taj da se jednostavno ne može pratiti količinu knjiga poradi broja i tempa kojim ih objavljuje. U zemlji u kojoj se u najboljoj varijanti čita jedna knjiga godišnje po glavi stanovnika, to je doista "ozbiljan" prigovor. Tko ih pročita deset, taj je već okorjeli književni kritičar! Drugi bi bio taj da se radi o doista prosječnim ili čak ispodprosječnim knjigama, koje ozbiljniju recepciju i ne zaslužuju. To dakako i nikako ne stoji, jer svatko tko je doista u rukama imao, primjerice "Zaokret" (2009.), "Posthumano stanje: kraj čovjeka i mogućnosti druge povijesti" (2011.), "Slobodu bez moći" (2013.), "Treću zemlju" (2014.) i da dalje ne nabrajam, jednostavno mora ostati udivljen svime onime što je Žarko Paić uspio napisati u knjigama koje bi, da su prevedene, recimo s francuskoga jezika, odavno bile suvremena, kanonska djela za svakoga tko pokušava misliti filozofiju, politiku i prije svega, umjetnost danas. Paić svoju knjigu započinje analizom gotovo pa potpunoga nestanka nekada neizbježnoga pojma "egzistencije" u današnjoj i ne samo filozofiji. U tome mu, naravno uz ono Kierkegaardovo, ponajviše pomaže mišljenje filozofa poput Nietzschea i Marksa, Jaspersa, Lévinasa, Deleuzea i ponajviše Heideggera. Hegel se jednostavno podrazumijeva, jer je upravo Kierkegaard cijelo svoje mišljenje konstituirao kao (i ne samo filozofsku) opreku upravo njegovome misaonom sustavu kao puta k apsolutnome duhu. Najjednostavnije napisano, Hegelovoj ideji "loše beskonačnosti" i smještanju čovjeka u rezervat apsolutnoga duha, subjekta kao, isključivo, kotačića društva i njegove velike povijesti, Kierkegaard je suprotstavio subjektivitet čovjeka kao tjeskobnoga usamljenika i "viteza vjere" ili, citiram Paića, "egzistencijalnu vjeru kao događaj temeljnosti slobode u potrazi za smislom božanskog." Pod pojmom vjera nikako ne smijemo

podrazumijevati bilo koji oblik institucionalnoga vjerovanja u bilo koji fundamentalizam, nego živi proces asimetrične razmjene u ponavljanju pokušaja približavanju bogu, pa tako i lévinasovski napisano, približavanje licu svakolikoga Drugoga. Takvo vjerovanje, naravno, nema ništa s užasom današnjega vjerovanja koje i previše i prečesto završava u općem, već spomenutom, fundamentalističkome ludilu svake vrste. Žarko Paić nam tako vraća u misaoni obzor jednoga itekako bitnoga filozofa, citiram: "Živuci Kierkegaard 'danas' u svojoj neponovljivosti mišljenja trag je događaja slobode." Ili, kako je to napisao sam Kierkegaard: "Nedaća našega doba uistinu je u tome da je ono postalo izričito svedeno na vrijeme, vremenitost, mijenu, ne želeći čuti ništa o vječnosti, pa iz toga proizlazi bez obzira je li to nenamjerno ili pak odrješito - da se pomoću sustavnoga djelovanja u cjelini nastoji vječnost nadomjestiti nečim posve prolaznim, a to se nikada još nikome nije posrećilo, budući da umišljamo kako smo sposobni zaniijekati vječno, a zapravo što se tvrdokornije odvrćemo od vječnosti - to je sve više i neotklonjivo potrebujemo." Žarko Paić o tome piše: "...razlog što Kierkegaard ima posebno istaknuto mjesto uz Nietzschea i Marxa i za naše vrijeme samo je u tome što je naše doba radikalne tehnosfere ostalo bez istine subjekta. Što je više teorija o 'novome subjektu', to je manje jasno čemu nostalgija za subjektom uopće." Zasiurno, odgovor se krije na kraju drugoga poglavlja ove knjige. A tamo piše: "Ono što nas se jedino tiče dolazi iz čuđenja, sumnje, tjeskobe i ravnodušnosti pred događajem apsolutne samopostavljenosti tehnosfere. Sve drugo gubi autonomiju. Sve na taj način postaje nadomjestkom istine. O tome nas ne mogu više poučiti veliki mislioci kraja modernosti. Moramo sami pronaći svoj put u nadolazeće. Bez ikakve pomoći prethodnika, čak i kada ta pomoć ima obilježje utjehe u posvemašnjem lutanju bez kraja." Stoga bi pitanje koje nas sve trebe bar malo zanimati bilo upravo ono koje sam postavio u naslovu ovoga skromnoga teksta pomalo, ali bitno izmijenjeno - ne što je danas ostalo od Kierkegarda, nego što je ostalo od nas nama samima i svemu Drugome? Strah i drhtanje? Tjeskoba? Ili-ili još nešto puno, puno zloslutnije. ■